

Kijöttünk az óvóhelyről. (Ne forduljon undorral félre senki, mert arról a tizennégy év előtti óvóhelyről kevés szó esik ebben az írásban, s az óvóhely-irodalom egyébként is tökéletesen ki van bányászva. Legyen neki könnyű a hant, amely ráborul...)

Szóval: kijöttünk az óvóhelyről, amely negyven méter mélyen volt a hegy alatt, és katonai célokat szolgált. Ha felbőgtek a szirénák, ide tódult a hadtest népe családtagjaikkal egyetemben, akiknek előkelőbb része autón érkezett valahonnét a városból. Többen a kutyáikat is hozták, akiknek – már mint a kutyáknak – mindig szabad bejárásuk volt ebbe a biztonságos révbe, míg a környékbeli lakosok egy részét elutasították, lévén ócska és harcos szempontból értéktelen civilek.

Szóval – bocsánatot kérek, hogy olyan nehezen nyögöm ki a történetet – kijöttünk az óvóhelyről, és nagyot szippantottunk a késő nyári, friss levegőből. Én ugyan már a hosszú kijáratban számba vettem a cigarettát, hogy összekapcsoljam az élvezeteket, ha kiérünk, de ugyanabban a pillanatban rám mordult egy főhadnagy:

- Ne dohányozzon!
- Nem is akarok, majd kint...
- Ne feleseljen!!

Kemény és komisz, szóval szép hangja volt a katonának. Az előttem menők megfordultak, a hátam mögött jövők rám mordultak:

– Ne állja el az utat!... összebüdösíti az óvóhelyet... torlódást okoz... persze, a civilek... ez a köszönet!

Főleg a katonaaasszonyok, a kincstári hölgyek botránkoztak szívből, abban a szent meggyőződésben, hogy az óvóhelyet kizárólag az ő személyes tulajdonuknak és elsőrendű személyük megőrzésére szurkolták ki a civil adófizetők.

Szerencsére dadogni kezdtem a dühtől, és feleségem kivonszolt a készülő csatából.

- Nem várhatott volna azzal a bűdös bagóval?
- Még maga is?... Hát nem látta, hogy...
- Láttam, láttam, de mégis ez lett belőle. Nem kell az ilyet elkezdni.

Ekkor már kint voltunk az Isten szabad ege alatt, és végre elterelődött rólunk a közfigyelem, mert messze, a Duna mellett fekete füstfelleget okádott az ég felé valamelyik finomító.

A katonák messzelátóval nézték a tüzet, és komorak voltak; mögöttük a családtagok álltak, és vártak a gukrokra, mint az apaszínész hozzátartozói az ingyenpáholyban, a tragédia harmadik felvonásában. Ők is komorak voltak, átérezvén az apák alakítását,

és néha ránk is vetettek egy-egy elutasító pillantást, nehogy részt vehessünk személyes gyászukban.

Mi pedig mentünk hazafelé, mint a bűnösök, s az igénybe vett autókba szálló katonák és hozzátartozóik úgy néztek ránk, mintha mi gyújtottuk volna fel Soroksárt...

Az autók egyenként indultak el, mint amikor vége van az előadásnak. Elegánsan suhantak el mellettünk, hörögve és fontoskodva előkelő terhükkel a – haza szolgáltatásban...

– Vajon a miénk nincs köztük? – mélázott feleségem az autók után.

– Nincs. Mit gondol, egy katona, egy ilyen hadisten felül a mi rongyos Dékávénkra? Még ha luxuscabriolett is...

– Talán éppen azért... ezek mind csukott kocsik.

– Ha még egyszer autót vehetnénk, ámbár... – és csak legyintettem a kőolajfüsttől gyászos ég felé –, ámbár...

– Ha még egyszer autót vehetnénk – állt meg jó nejem, mint amikor fontos mondanivalója van –, csak csukottat vennénk!

– Jól van, Szívem, de most menjünk. Az egyik robbanás nagyon közel hallatszott. Mintha a házunk felé hallottam volna...

– Hagyjuk most a bombákat. Azt a luxustetőt soha le nem húztuk. Egyszer, amikor a Balatonra mentünk, akkor is olyan lett a fejem, mint Ubrik Borbáláé...

– Mikor én egyedül voltam – mentegtem a luxustetőt –, mindig lehúztam.

– Az autó nem csak a magáé. Magának – tudtommal – családja is van, de ez persze nem fontos...

– A gyerekek is szerették.

– Mert kelekótyák. Nem tőlem örökölték...

– Na, menjünk Szívem, ezt még lesz időnk megbeszélni, ha ugyan...

– Igen! Most azt hiszi, hogy megijedek. „Ha ugyan módunk lesz rá”..., ugye? Mindent elodázni. Szóval megmondom itt, ezen a szent helyen...

– Ez magának szent hely?

– ... megmondom, hogy semmiféle nappal szék, éjjel ágy cabriolos örökségbe nem egyezem bele!

– Afenét!

– Igenis: afenét. Ezt vegye tudomásul.

A cigarettaügy még meg sem ülepedett bennem, s most ez a hülye vita itt a hegytetőn. Lent, messze, a Duna partján őrzöngve lobognak a lángok, vagyonok és emberek pusztulnak el, engem az előbb megsértettek, és most vegyem tudomásul a csukott kocsit? Az istennek sem!

– A kocsit gondosan ki fogom választani, legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint – mondtam kissé nagyképpően.

– Na, a maga lelkiismerete is! – legyintett nőm –, azért kapott a lánya középfülgyulladást egy ilyen nyitott rohangelő után.

– Otthon hűlt meg. A fürdetésnél. Forró fürdő, utána a jégverem háló... Megmondtam akkor is.

– Szóval nem vigyázok a gyerekeire...

– Ezt nem mondtam. Egyébként nemcsak az én gyerekeim. Az autón nem hűlt meg, és pont!

Feleségem elhallgatott, s mivel ennek semmiféle magyarázata nem volt, gyanakodva emeltem fel konokul lehorgasztott fejem. Ekkor már házunk közelében jártunk. Az utcán tépett faágak, üvegcserep... a ház mellett összevissza dőlt fák, s az egyik fán függöny. Horgolt függöny, zöld sárkányokkal – az anyósom horgolta...

– Atyaisten!...

Berohantunk a lakásba. Két szoba ép, de a harmadik! A függöny a fán, az ablakkeret a csilláron, a vitrin pozdorja, a tálaló aprófa, az ajtókeretek megtűzdelve üvegcsereppel, a padlón malterpor és téglák, s a kert felől... igen, a kert felől szépen ki lehetett látni, mert nem volt fal. Leültem.

Feleségem csak állt, szeme tele könnyel, arca rángatózik.

– Hát – szipogja –, hát ez...ez kellett magának! Cabriolett... ilyen nyitott disznóság! Most örülünk neki!

És meg akarta fogni a kilincset, hogy bevágja az ajtót, kilincs azonban nem volt. És ajtó sem... így csendesen sírdogálva kiment a fürdőszobába.

Én meg csak ültem, tele keserűséggel. Néztam a romokat, és hallottam a katona hangját durván recs-csenni.

– Ne feleseljen!!

Hát velem így nem lehet beszélni!, és ha összedől az egész világ, és leszakadnak a csillagok, és azt a pocskék óvóhelyet földrengés lapítja össze... de én csukott autót nem veszek!

Akkor felkeltem, és elindultam céltalanul és tanácstalanul – bár emésztő vággyal – valahova, de csak most tudom, hogy nem a csukott kocsit, hanem a nyitott Béke felé indultam el.

*

Megjelent az Új Időkben, 1947. október 11-én. Tartalmazza A magam erdeiben (2000) c. kötet.